

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

«Затверджую»

Проректор

з науково-методичної

та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

2014 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія освіти

спеціальностей: 8.02030301 «Українська мова і література»,
8.02030302 «Мова і література (англійська)»,
8.02030305 «Літературна творчість»,
8.18010021 «Педагогіка вищої школи»

Інститут суспільства

2014-2015 навчальний рік

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Інститут суспільства

Кафедра філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов

«___» _____ 2013 року

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

спеціальностей: 8.02030301 Українська мова і література,
8.02030302 Мова і література (англійська),
8.02030305 Літературна творчість»,
8.18010021 Педагогіка вищої школи»

Інститут суспільства

2014 – 2015 навчальний рік

УДК101:37.0(073)
ББК 87+74я7
Ф 56

Робоча програма «Філософія освіти» для студентів за напрямом підготовки 0203 Гуманітарні науки, спеціальностей: 8.02030301 Українська мова і література, 8.02030302 Мова і література (англійська), 8.02030305 Літературна творчість»; 1801 Специфічні науки, спеціальність 8.18010021 Педагогіка вищої школи» (освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр»)

Розробник: *Огнев'юк Віктор Олександрович* – доктор філософських наук, професор, дійсний член НАПН України, ректор Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено
на засіданні кафедри філософії,
протокол № 1 від «27» серпня 2014 р.
Завідувач кафедри _____ О. С. Александрова

УДК101:37.0(073)
ББК 87+74я7
Ф 56

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Структура програми навчальної дисципліни	7
I. Опис предмета навчальної дисципліни	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни	8
III. Програма	9
Змістовий модуль 1. Філософське осягнення ідеї освіти	9
Тема 1. Філософія освіти у структурі наукового знання.....	9
Тема 2. Ідея освіти та її феномен.....	10
Тема 3. Цілі, цінності, ідеали та результати освіти.....	13
Питання до модульного контролю 1.....	17
Список рекомендованої літератури до змістового модуля 1.....	19
Змістовий модуль 2. Розвиток ідеї освіти	22
Тема 1. Еволюційний поступ освіти.....	22
Тема 2. Освіта в стратегії сталого людського розвитку.....	25
Тема 3. Футурологія освіти.....	28
Питання до модульного контролю 2.....	33
Список рекомендованої літератури до змістового модуля 1.....	34
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Філософія освіти»	38
V. Система поточного та підсумкового контролю знань	39
VI. Контроль за самостійною роботою студентів	41
VII. Контроль за індивідуальною роботою студентів	42
VIII. Підсумковий модульний контроль (питання до екзамену)	45
IX. Список рекомендованої літератури до всього курсу	47
Основна література.....	47
Додаткова література.....	51

Пояснювальна записка

На основі взаємодії філософії та освіти впродовж тривалого історичного часу формувалася нова галузь філософії – філософія освіти. Поняття «філософія освіти» вперше з'являється у другій половині XIX століття, коли у розвинених країнах Європи та США сформувалися національні системи освіти. Її оформлення, як нової галузі знань у країнах Заходу, завершилося у другій половині XX століття, в Україні процес становлення філософії освіти ще триває. Виникнення філософії освіти зумовлене тривалою взаємодією різноманітних філософських течій зі сферою освіти, поєднанням педагогічної практики з її теоретичним осягненням. Виокремлення філософії освіти у вказаний період пояснюється такими чинниками:

- набуття освіти стало обов'язковою вимогою суспільства до кожного громадянина: від обов'язкової початкової до повної загальної середньої освіти та парадигми освіти впродовж усього життя;
- еволюційний розвиток людини перейшов з фази біологічних змін у фазу інтелектуально-духовних трансформацій і, як наслідок, виник й став розповсюджуватися новий еволюційний тип – людина освічена («homo educatus»);
- професійна конкурентоспроможність людини стала визначатися рівнем компетентності, що формується і удосконалюється освітою;
- освіта стала важливим чинником боротьби з бідністю та подоланням соціальної нерівності;
- рівень освіченості громадян та сукупний інтелект нації став важливою складовою національної безпеки держави;
- економічний розвиток суспільства значною мірою визначається рівнем розвитку освіти, науки і технологій, що спонукало до формування концепції суспільства знань;
- посилювався вплив освіти на приріст валового національного продукту;
- освіта стала одним із важливих показників індексу людського розвитку, за допомогою якого визначається міжнародний рейтинг країн;
- освітня політика в провідних державах світу належить до найважливіших пріоритетів держави;
- глобалізація, що стала усвідомленою реальністю XX-XXI ст., посилювала чинники комунікації, взаємозв'язків і взаємозалежності у сучасному світі та посилювала значення освіти у якості інтегратора світового співтовариства;
- освіта стала сферою, в якій створено передумови для гармонійного поєднання знань, культури і духовності як важливих чинників сталого людського розвитку;
- зросла увага науковців, зокрема, філософів до проблем освіти її функціонування і розвитку.

Відтак сучасна цивілізація упродовж XX та початку XXI століть вийшла на нові горизонти розвитку, базою якого є парадигма неперервної освіти, перехід до суспільства знань, та поява «homo educatus» – людини освіченої. На новому історичному етапі, у часовому вимірі початку третього тисячоліття філософія освіти набуває важливого значення в осягненні творчого феномену освіти.

Філософія освіти – галузь філософії, що досліджує ідею освіти та її сутність як соціокультурного феномену відтворення та розвитку суспільства; цілі, цінності, ідеали освіти та освіченості; результати освіти та критерії їх оцінки.

Філософія освіти бере початок з історії філософії, загальної та соціальної філософії та має тісний зв'язок з іншими галузями філософії – філософією науки, філософією культури, філософською антропологією, логікою, онтологією, етикою тощо.

Метою навчального курсу «філософія освіти» є узагальнення знань магістрів у сфері освіти на теоретико-методологічному рівні, а також їх залучення до філософського осягнення ідеї освіти, як соціокультурного феномену та вироблення їх власної світоглядної концепції освіти; сприяння формуванню високого рівня компетентності і культури випускників університету.

Філософія має креативний вплив на формування і динаміку розвитку ідеї освіти, відповідних парадигм і концепцій освіти через безпосередню участь філософії у побудові методології освітньої і педагогічної діяльності.

Відтак **завданнями** цього курсу є:

- ознайомлення студентів з особливостями предметної ідентифікації філософії освіти та актуальними проблемами, що досліджуються нею;
- сприяння розвитку критичного, креативного та рефлексивного мислення студентів;
- формування методологічної компетентності спеціалістів і магістрів;
- розвиток їхньої дослідницької культури.

Опанувавши курс «філософії освіти» студент має знати:

- особливості предметної ідентифікації філософії освіти;
- методологічні функції філософії освіти;
- сутність освіти, як соціокультурного феномену;
- внесок провідних філософів у розвиток ідеї освіти;
- цілі, цінності, ідеали та результати освіти;
- еволюцію ідеї освіти;
- вплив освіти на розвиток особистості і суспільства;

- основні парадигми розвитку освіти;
- закономірності розвитку освіти;
- результати освіти та критерії їх оцінки;
- володіти цілісним обсягом знань з філософії освіти;
- загальні тенденції розвитку освіти.

Студент має вміти:

- аналізувати праці філософів і педагогів, виявляти їх креативну сутність та соціально значущі ідеї;
- порівнювати філософські концепції представників різних філософських шкіл;
- обґрунтовувати власну позицію;
- виявляти та аналізувати тенденції розвитку освіти;
- здійснювати методологічно коректне обґрунтування тенденцій розвитку освіти;
- використовувати різні джерела та дослідження інших галузей знань для обґрунтування відповідей;
- оформлювати власні дослідження відповідно до вимог, визначених програмою навчального курсу.

Філософія освіти викладається студентам, які навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр».

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 3 кредити</p> <p>Змістові модулі: 2 модулі</p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): 108 годин</p> <p>Тижневих годин: 2 години</p>	<p>Галузь знань: 0203 Гуманітарні науки для студентів спеціальностей: 8.02030301 Українська мова і література, 8.02030302 Мова і література (англійська), 8.02030305 Літературна творчість», Галузь знань: 1801 Специфічні науки для студентів спеціальності 8.18010021 Педагогіка вищої школи»</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: «Магістр»</p>	<p>Нормативна Рік підготовки: 1 Курс: 5 Семестр: 10</p> <p>Загальна кількість ауд.годин: 36 годин Лекції: 16 годин Семінарські заняття: 16 годин Індивідуальна робота: 4 години Модульний контроль: 4 години Самостійна робота: 32 години Семестровий контроль: 36 годин Вид підсумкового контролю: екзамен</p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних			Самостійна робота	Модульний контроль	Семестровий контроль (екзамен)
			Лекцій	Семінарських	Індивідуальна робота			
Змістовий модуль 1. Філософське осягнення ідеї освіти								
1	Філософія освіти у структурі наукового знання	7	2			5		
2	Ідея освіти та її феномен	9	2	2		5		
3	Цілі, цінності, ідеали та результати освіти	16	4	6		6		
<i>Разом</i>		36	8	8	2	16	2	
Змістовий модуль 2. Розвиток ідеї освіти								
4	Еволюційний поступ освіти	11	4	2		5		
5	Освіта в стратегії сталого людського розвитку	10	2	2		6		
6	Футурологія освіти	11	2	4		5		
<i>Разом</i>		36	8	8	2	16	2	
<i>Всього за навчальним планом</i>		108	16	16	4	32	4	36

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I ФІЛОСОФСЬКЕ ОСЯГНЕННЯ ІДЕЇ ОСВІТИ

Основні поняття модуля:

Освіта. Феномен освіти. Філософія освіти. Ідея освіти. Розвиток ідеї освіти. Соціалізація. Цілі освіти. Освітні цінності та ідеали. Результати освіти. Homo educatus. Самопізнання. Особистісна парадигма. Суб'єкт-суб'єктна освіта.

ТЕМИ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ I.

ТЕМА 1.

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ У СТРУКТУРІ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

Лекція 1

Поняття філософії освіти, її предмет і завдання. Дуалізм філософії освіти. Філософія освіти як галузь пізнання: об'єкт і предмет дослідження. Особливості філософського осягнення освіти. Методологічні функції філософії освіти. Філософія освіти та її взаємодія з іншими галузями філософії та наукового знання. Необхідність філософського осягнення феномену освіти.

САМОСТІЙНА РОБОТА 1.1

1. Постановка завдання

Проаналізувати різні підходи вітчизняних науковців (В. П. Андрущенко, О. О. Базалука, І. С. Добронравова, С. А. Довгаля, В. Г. Кременя, В. С. Лутая, В. О. Огнев'юка та ін.) до філософії освіти як галузі наукового знання, до визначення її об'єкта, предмета та завдань.

2. Форма роботи: індивідуальна

3. Вхідні знання та навички

Студент має знати:

- особливості предметної ідентифікації філософії освіти;
- методологічні функції філософії освіти.

Студент має вміти:

- аналізувати праці філософів і педагогів, виявляти їх креативну сутність та соціально значущі ідеї;

- порівнювати різні філософські погляди на сутність філософії освіти як галузі наукового знання.

4. Необхідні інструменти та засоби:

- інформаційні джерела;
- Інтернет-ресурси;
- комп'ютерна програма MS Word.

5. Інформаційні джерела:

Освітологія: хрестоматія: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / Укладачі: Огнев'юк В.О., Сисоєва С.О. – К.: ВП «Едельвейс», 2013. – 728 с. – С. 237 – 294.

Філософія освіти: хрестоматія: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / Укладачі: В. О. Огнев'юк, О. М. Кузьменко – К., НМЦ Видавничої діяльності Київського університету імені Бориса Грінченка, 2014. – 508 с.

6. Порядок виконання

- 1) Опрацювати літературу;
- 2) За допомогою MS Word скласти порівняльну таблицю;

шаблон для виконання

ПІБ	Визначення філософії освіти як галузі наукового знання	Об'єкт філософії освіти	Предмет філософії освіти	Завдання філософії освіти
Кремень В. Г.				

- 3) Роздрукувати таблицю і вкласти у папку до курсу.

7. Форма подачі результатів

Порівняльна таблиця.

8. Оцінювання

Максимальний бал за виконане завдання – 5 балів.

ТЕМА 2.

ІДЕЯ ОСВІТИ ТА ЇЇ ФЕНОМЕН

Лекція 2

Ідея освіти та її витоки. Поняття «освіта» та його різні значення. Феномен освіти. Опосередкована та цілеспрямована освіта. Філософське вчення про

людину та його методологічне значення для розвитку освіти. Людинотворча місія освіти. Ідея «другого народження». Філософська концепція самопізнання. Освіта і культура.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1.1

Ідея самопізнання та її значення для розвитку освіти

План

1. Зародження ідеї самопізнання у Стародавньому світі.
2. Формування та розвиток європейської раціоналістичної концепції самопізнання.
3. Самопізнання як процес і саморегуляція як результат: сучасні теорії та практики.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 1.1:

Основна література:

Сковорода Г. С. Вдячний Еродій. Твори у 2 т. / Г. С. Сковорода. – К.: АТ «Обереги», 1994. – (Гарвард. б-ка давнього укр. письменства). – Т.2. – С. 103 – 123.

Сковорода Г. С. Наркіс. Розмова про те: Пізнай себе. Твори у 2 т. / Г. С. Сковорода. – К.: АТ «Обереги», 1994. – (Гарвард. б-ка давнього укр. письменства). – Т.1. – С. 150 – 195.

Сковорода Г. С. Про читання в міру. Твори: У 2 т. / Г. С. Сковорода. – К.: АТ «Обереги», 1994. – (Гарвард. б-ка давнього укр. письменства). – Т.2. – С. 45 – 46.

Сковорода Г. С. Розмова, названа Алфавіт, або Буквар миру. Твори у 2 т. / Г. С. Сковорода. – К.: АТ «Обереги», 1994. – (Гарвард. б-ка давнього укр. письменства). – Т.1. – С. 413 – 462.

Додаткова література:

Аристотель. Метафізика: сочинения в четырех томах / Аристотель; [пер. с древнегреч. ; общ. ред. В. Ф. Асмус]. – М.: Мысль, 1976. – Филос. Наследие. Т. 90. – 552 с. – Т.1.

Бердяев Н. А. Самопознание (опыт философской автобиографии) / Н. А. Бердяев. – М.: «Книга», 1991. – 448 с.

Гізель І. Метафізичний трактат / І. Гізель // Зерцало богословії. Український культурологічний альманах «Хроніка». – 2000. – С. 287 – 304.

Дао де цзин ; пер. с кит. доктора философ. наук Ян Хин-шуна. – Изд.2-е, доп. и испр. Алматы: Жети жагы, 2004. – 104 с.

Платон. Діалоги / Платон; пер. з давньогр. – К.: Основи, 1999. – 395с. – С.111 – 112, 120 – 124, 134, 138 – 142, 145, 150 – 151, 194 –195.

Попович М. Бути людиною / М. Попович. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2011. – 223 с.

Прокопович Ф. Суть, походження та види почуттів // Ф. Прокопович // Зерцало богословії. Український культурологічний альманах «Хроніка». – 2000. – С. 310 – 315.

Сакович К. Арістотелівські проблеми. Трактат про душу / К. Сакович // Україна: філософський спадок століть. Український культурологічний альманах «Хроніка». – 2000. – С. 230 – 251.

Сковорода Г. С. Убогий жайворонок. Твори у 2 т. / Г. С. Сковорода. – К.: АТ «Обереги», 1994. – (Гарвард. б-ка давнього укр. письменства). – Т.2. – С. 124 – 139.

Траквіліон-Ставровецький К. Зерцало богословії / К. Траквіліон-Ставровецький // Український культурологічний альманах «Хроніка». – 2000. – С. 251 – 263.

Чжуан-цзы. Ле-цзы. Философское наследие / Том 123: [перевод с кит., вступ. ст. и примеч. В. В. Малявина]. – М.: Мысль, 1995. – 439 с. – С. 22; 70; 74; 94; 110; 118; 194; 223; 227-228; 292; 294; 306; 326; 335.

САМОСТІЙНА РОБОТА 2.1

1. Постановка завдання

Скласти термінологічний словник, в якому потрібно дати визначення таких понять:

- освіта як процес;
- освіта як результат;
- освіта як цінність;
- освіта як послуга;
- освіта як система;
- освіта як сфера.

2. Форма роботи: індивідуальна

3. Вхідні знання та навички

студент має розуміти:

- сутність освіти, як соціокультурного феномену.

студент має вміти:

- використовувати різні джерела для обґрунтування відповідей;
- обґрунтовувати власну позицію.

3. Необхідні інструменти та засоби

- інформаційні джерела;
- Інтернет-ресурси;

- комп'ютерна програма MS Word.

4. Інформаційні джерела:

Енциклопедія освіти / Акад.пед.наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

Освітологія: хрестоматія: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / Укладачі: Огнев'юк В.О., Сисоєва С.О. – К.: ВП «Едельвейс», 2013. – 728 с.

Філософія освіти: хрестоматія: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / Укладачі: В. О. Огнев'юк, О. М. Кузьменко – К., НМЦ Видавничої діяльності Київського університету імені Бориса Грінченка, 2014. – 508 с.

5. Порядок виконання

1) Знайдіть у тлумачних словниках та працях науковців різні визначення поняття «освіта». Складіть словник.

2) На основі узагальнення *сформулюйте і внесіть у словник власні визначення* освіти як процесу; як результату; як цінності; як послуги; як системи; як сфери.

3) Поцікавтесь визначеннями, які сформулювали Ваші одногрупники. Оберіть найкращі та внесіть їх у власний словник із зазначенням ПІБ їх авторів.

6. Форма подачі результатів

Термінологічний словник.

7. Оцінювання

Максимальний бал за виконане завдання – 5 балів.

ТЕМА 3.

ЦІЛІ, ЦІННОСТІ, ІДЕАЛИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ОСВІТИ

Лекція 3 - 4

Філософське розуміння категорій «ціль» і «цінність». Цілі в освіті. Осягнення освіти як цінності. Еволюція ціннісної феноменології освіти. Цінності консерватизму та лібералізму у філософії освіти. Особистісна парадигма в освіті. Розуміння цінностей освіти в українській філософії. Національні й загальнолюдські цінності та їх роль у сучасній освіті. Морально - етичні засади розвитку освіти. Формування змісту і методів освіти у контексті цілей і цінностей освіти.

Ідеал освіченості. Освіченість як іншість. Освіченість та ідеал освіченості в різних філософських концепціях та суспільствах. «Homo educatus» – новий

еволюційний тип людини. Єдність мети і результатів освіти. Загальна мета і її результати. Проміжна мета і результати освіти. Особистість людини як результат освіти. Критерії результатів освіти. Якість освіти як критерій освіти: суспільний вимір результатів освіти.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2.1

Осмислення ідеї освіти античною філософією: Платон та Аристотель

План

1. Розуміння Платоном та Аристотелем освіти як блага; цінності; процесу; результату.
2. Ідеали освіченості в концепціях античних мислителів.
3. Академія Платона та Лікей Аристотеля як перші інституції вищого рівня.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 2.1:

Основна література:

Аристотель. Нікомахова етика / Аристотель; [пер. з давньогрецької В. Ставнюк]. – К.: «Аквілон-Плюс», 2002. – 480с.

Аристотель. Політика / Аристотель; [пер. з давньогр. та передм. О.Кислюка]. – К.: Основи, 2000. – 239 с.

Платон. Держава / Платон; [пер. з давньогр. Д. Коваль]. – К.: Основи, 2000. – 355 с.

Платон. Діалоги / Платон; [пер. з давньогр.]. – К.: Основи, 1999. – 395 с.

Додаткова література:

Аристотель. Метафизика: сочинения в четырех томах / Аристотель; пер. с древнегреч. ; общ. ред. В. Ф. Асмус. – М.: Мысль, 1976. – Филос. Наследие. Т. 90. – 552 с. – Т.1.

Аристотель. Сочинения в четырех томах / Аристотель; [пер. с древнегреч.; общ. ред. А. И. Доватура]. – М.: Мысль, 1983. – 830 с. – (Филос. Наследие. Т. 90). – Том 4. – С. 56 – 57; 59; 63; 68; 77; 79; 82; 120; 173; 175; 179; 185; 187; 281; 283; 286; 288; 291; 334; 383; 604; 616; 619 – 621; 626; 628; 632.

Д'юї Джон. Демократія і освіта / Джон Д'юї. – Львів: Літопис, 2003. – 294 с. – С. 74 – 76.

Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов / [общ. ред. и вступит. статья А. Ф. Лосева]. – М.: Мысль, АН СССР, Ин-т философии, 1979. – С. 69 – 76.

Поляков М. В., Савчук В.С. Класичний університет: еволюція, сучасний стан, перспективи / М. В. Поляков, В. С. Савчук. – К.: Генеза, 2004. – 416 с. – С. 11–18.

Сенека Луцій Анней. Моральні листи до Луцілія / Луцій Анней Сенека; [пер. з латин. А. Содомори]. – К.: Основи, 1999. – 603 с.

Ціцерон Марк Тулій. Про державу. Про закони. Про природу богів / Марк Тулій Ціцерон; [пер. з латин. Володимир Литвинов]. – К.: Основи, 1998. – 476 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3.1

Розуміння цінностей та ідеалів освіти І. Кантом

План

1. Індивідуальна та суспільна освітні концепції Нового часу.
2. Людинотворча та культуротворча місія освіти за І. Кантом.
3. Ідеал освіченості в концепції І. Канта.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 3.1:

Основна література:

Кант І. О педагогике / И. Кант / Трактаты и письма. – М.: Наука, 1980. – С. 445 – 504.

Додаткова література:

Д'юї Джон. Демократія і освіта / Джон Д'юї. – Львів: Літопис, 2003. – 294 с.

Кант І. Критика чистого розуму / І. Кант; [пер. з нім. І. Бурковського]. – К.: Юніверс, 2000. – С. 407 – 482.

Кант І. Ответ на вопрос: Что такое просвещение? / И. Кант // Сочинения в восьми томах. – М.: Чоро 1994. – Т.8. – С.29 – 37.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 4.1

Ціннісна феноменологія освіти

План

1. Цінності, концепції та парадигми в освіті.
2. Освіта та її бачення філософією консерватизму.
3. Ліберальна парадигма освіти.
4. Філософія прагматизму та її вплив на освіту.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 4.1:

Основна література:

Д'юї Джон. Демократія і освіта / Джон Д'юї. – Львів: Літопис, 2003. – 294 с.

Додаткова література:

Грінченко Б. Цель народной школы / Б. Грінченко // Зібрання творів. Педагогічна спадщина. Кн. 1 / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; упорядкув. О. М. Мислива, А. І. Мовчун, В. В. Яременко; вступ. слово В. О. Огнев'юка; передм., комент., прим. В. В. Яременка. – К.: [Київ. ун-т ім. Б.Грінченка], 2013. – 544 с.: іл.

Джеймс У. Что такое прагматизм? [Електронний ресурс] / У. Джеймс. – Режим доступу: <http://marsexx.ru/pragmatik.html>

Кант І. Про ідеал взагалі / І. Кант / Критика чистого розуму; [пер. з нім. та приміт. І. Бурковського]. – К.: Юніверс, 2000. – 504 с. – Парал. тит. арк. нім. – С. 336 – 338.

Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 450 с. – Розділ VI. Цінності освіти як філософський чинник сталого розвитку. – С. 315 – 384.

Платон. Діалоги / Платон; [пер. з давньогр.] – К.: Основи, 1999. – 395 с. – С.111, 112, 145.

Сенека Луцій Анней. Моральні листи до Луцілія / Луцій Анней Сенека; пер. з латин. А.Содомори. – К.: Основи, 1999. – 603 с. – С. 122 – 125, 131 – 134.

САМОСТІЙНА РОБОТА 3.1

1. Постановка завдання

Створити карту знань на одну із тем: «Течії консерватизму в освіті» або «Течії лібералізму в освіті»

2. Форма роботи: парна

3. Вхідні знання та навички

Студент має знати:

- основні парадигми розвитку освіти;
- цілі, цінності, ідеали та результати освіти.

Студент має вміти:

- аналізувати праці філософів і педагогів, виявляти їх креативну сутність та соціально значущі ідеї;

- презентувати власні дослідження засобами ІКТ.

3. Необхідні інструменти та засоби

Програмне забезпечення для створення карт пам'яті (*наприклад, mindmeister*).

4. Інформаційні джерела:

Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк – К.: Знання України, 2003. – 450 с. – С. 315 – 384.

Філософія освіти: хрестоматія: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / Укладачі: В. О. Огнев'юк, О. М. Кузьменко – К., НМЦ Видавничої діяльності Київського університету імені Бориса Грінченка, 2014. – 508 с.

5. Порядок виконання

1) Об'єднатися у пари і обрати для створення карти знань одну із запропонованих тем:

- «Течії консерватизму в освіті»;

- «Течії лібералізму в освіті».

2) Створити карту знань

6. Форма подачі результатів

Карта знань.

7. Оцінювання

Максимальний бал за виконане завдання – 5 балів.

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНРОЛЮ 1.

1. *Назвіть та проаналізуйте* фактори, що вплинули на підвищення ролі та статусу освіти у ХХІ ст.

2. *Доведіть*, що кожен з елементів системи «освіта – наука – технології» характеризується як своєю відносною самостійністю, незалежністю, так і своєю нерозривною єдністю з іншими елементами.

3. *Поміркуйте*, чи можлива повна відповідність між ідеальними, абсолютними ідеями філософії освіти та реаліями освітньої дійсності? Якою для загального поступу освіти, *на Вашу думку*, є роль протиріч, які виникають між ними?

4. *Встановіть зв'язок* між предметом філософії освіти, предметом філософії та предметом освітології.

5. *Висловіть та обґрунтуйте* свою думку щодо того, чи повинна освіта передбачати набуття знань та компетенцій «на перспективу», тобто таких, які на сьогодні ще не мають сфери застосування? Як ця проблема корелюється із проблемою перевантаження змісту освіти надмірною кількістю інформації?

6. *Здійсніть рефлексію над власними освітніми потребами. Сформууйте їх ієрархію. Поміркуйте, як Ваші індивідуальні освітні потреби корелюються із суспільними та державними освітніми потребами?*

7. *Порівняйте аспектний та системний підходи, що використовуються у якості інструментарію філософії освіти. Сформулюйте дві теми для дослідження з філософії освіти, одна з яких передбачатиме застосування системного підходу, інша – аспектного.*

8. *Як Ви розумієте твердження, що розвиток і самоорганізація відкритих систем здійснюються хаотично й неврівноважено? Хто/що може стати причиною «хаосу»?*

9. *Проаналізуйте закон відтворення суспільства. На його основі визначіть роль освіти для цивілізаційного розвитку.*

10. *Розкрийте полісемію поняття «освіта».*

11. *Здійсніть рефлексію над тими формами опосередкованої освіти, які мали найбільший вплив на Ваш особистісний розвиток.*

12. *Порівняйте уявлення про людину у різні історичні періоди. Погляди якої епохи / яких мислителів Вам ближчі? Чому?*

13. *Висловіть свою думку: що для Вас означає духовне народження людини?*

14. *Розгляньте та проаналізуйте етапи процесуального шляху самопізнання. Наведіть приклад проходження даних етапів із власного досвіду. При необхідності, виокреміть додаткові етапи.*

15. *Порівняйте суб'єкт-об'єктні та суб'єкт-суб'єктні відносини в освіті. Назвіть переваги останніх.*

16. *Поміркуйте, яка роль освіти у формуванні образу майбутнього?*

17. *Розкрийте сутність культуротворчої місії освіти.*

18. *Порівняйте різні підходи до формуючих цілей освіти Платона та Аристотеля. Позиція якого з філософів Вам ближча? Відповідь обґрунтуйте.*

19. *Розкрийте багатоаспектність поняття «освіта як цінність». Поміркуйте, чому саме особистісна цінність вважається пріоритетною?*

20. *Проаналізуйте різні течії консерватизму та лібералізму в освіті. Визначте їх сильні та слабкі позиції.*

21. *Порівняйте пізнавальну та особисту парадигми в освіті. Висловіть власні думки щодо проблем та перспектив впровадження особистісної парадигми в українську освіту.*

22. *Чи згодні Ви з тим, що формування духовності як провідної якості особистості, є надзавданням освіти? Прокоментуйте у цьому контексті вислів Г. Гегеля: «Просвіта розсудку робить людину розумнішою, але не кращою».*

23. *Якою, на Вашу думку, є роль академічної культури у розвитку морально-етичних засад освіти?*

24. *Доведіть, що поняття «освічена людина» є культурно-історичним.*

25. *Сформулюйте власне визначення поняття «освіченість».*

26. *Поміркуйте, які нові глобалізаційні виклики стоять перед людиною у XXI столітті?*

27. *Висловіть свою думку щодо того, як досягнення проміжних результатів впливає на реалізацію загальної мети освіти?*

28. *Проаналізуйте поданий у лекції підхід, що розкриває послідовність реалізації якісної освіти (носій знань – передача знань – одержувач знань – і т.д.). Доведіть, що вилучення будь-якого компонента зумовить неможливість реалізації якісної освіти.*

29. *Проаналізуйте показники якості освіти. Обґрунтуйте їх доцільність.*

30. Використовуючи 10-бальну шкалу, *оцініть* за показниками якості власної освіти (у школі / вузі).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 1:

Основна література:

Арістотель. Політика / Арістотель; [пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка]. – К.: Основи, 2000. – 239 с.

Аристотель. Сочинения в четырех томах / Аристотель; [пер. с древнегреч.; общ. ред. А. И. Доватура]. – М.: Мысль, 1983. – 830 с. – (Филос. Наследие).

Беседы и суждения Конфуция. – СПб.: ООО «Издательство «Кристалл»», 1999. – 1120 с., ил. – (Б-ка мировой лит.).

Гегель Г. Феноменологія духу / Г. Гегель; [пер. з нім. П. Таращук; наук. ред., пер. Ю. Кушаков]. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 548 с.

Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века (в поисках практико-ориентированных образовательных концепций) / Б. С. Гершунский. – М.: Изд-во «Совершенство», 1998. – 608 с.

Гадамер Г.-Г. Истина і метод / Г.-Г. Гадамер ; [пер. з нім.]. – К.: Юніверс, 2000. – Т. I : Герменевтика I: Основи філософ. герменевтики. – 464 с. – Бібліогр.: 1с.

Грінченко Б. На безпросветном пути. Об украинской школе / Б. Грінченко // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга

половина XIX – XX ст.) : Хрестоматія / [упоряд.: Л. Д. Березівська та ін.]. – К.: Наук. світ, 2003. – 418 с. – С. 80 – 91.

Д'юї Дж. Демократія і освіта / Джон Д'юї. – Львів: Літопис, 2003. – 294 с.

Дао де цзин / [пер. с кит. доктора філософ. наук Ян Хин-шуна]. – [изд.2-е, доп. и испр.]. – Алматы: Жетижагы, 2004. – 104 с.

Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов / Лаэртский Диоген ; [общ. ред. и вступит. статья А.Ф. Лосева]. – М.: Мысль, 1979. – 620 с. – (Филос. наследие).

Кант И. О Педагогике / И.Кант // Трактаты и письма. – М.: Наука, 1980.

Кант И. Ответ на вопрос: Что такое просвещение? / И. Кант // Сочинения в восьми томах. – М.: Чоро, 1994. – Т.8. – С. 29 – 37.

Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. – К.: – Грамота, 2007. – 576 с.

Коменский Я. А., Локк Дж., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И. Г. Педагогическое наследие / [сост. В. М. Кларин, А. Н. Джуринский]. – М.: Педагогика, 1988. – 416 с. – (Б-ка учителя).

Макаренко А. С. Педагогическая поэма [Текст] : роман ; статья / А. С. Макаренко. – М.: Моск. рабочий, 1986. – 639 с. – (Б-ка «Московского рабочего»). – В содерж. также : Максим Горький в моей жизни : Статья / А. С. Макаренко.

Мюллер М. Шесть систем индийской философии / М. Мюллер ; [пер. с англ.] – М.: Искусство, 1995.

Огнев'юк В. О. Ідея освіти [Електронний ресурс] / В. О. Огнев'юк // Освітологічний дискурс. – 2010. – № 1. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/osdys/2010_1/10ovoio.pdf

Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк – К.: Знання України, 2003. – 450 с.

Огнев'юк В. О. Філософія освіти та її місце в структурі наукових досліджень феномену освіти / В.О.Огнев'юк // Науково-методичний журнал «Шлях освіти». – 2009. – №4 (54). – С. 2 – 6.

Платон. Держава / Платон ; [пер. з давньогр. Д. Коваль]. – К.: Основи, 2000. – 355 с.

Платон. Діалоги / Платон ; [пер. з давньогр. Й. Кобів, У. Головач та ін.]. – К.: Основи, 1999. – 395 с.

Радхакришнан С. Индийская философия. / С. Радхакришнан. – М.: Академический Проект; Альма Матер, 2008. – 1007 с. – (Концепции).

Святой Августин. Сповідь / Святой Августин ; [пер. з латин. Ю.

Мушака; післям. С. Здіорука]. – К.: Основи, 1999. – 319 с.

Сковорода Г. С. Твори: У 2т. / Г. С. Сковорода. – К.: АТ «Обереги», 1994. – (Гарвард. б-ка давньогооукр. письменства).

Сухомлинський В. Як виховати справжню людину / В. Сухомлинський / Вибрані твори: В 5-ти т. – Київ: Радянська школа, 1976. – Т. 2. – 670 с.

Україна: філософський спадок століть // Український культурологічний альманах «Хроніка». – 2000. – 804 с.

Ціцерон, Марк Тулій. Про державу. Про закони. Про природу богів / [пер. з латин. Володимир Литвинов]. – К.: Основи, 1998. – 476с.

Додаткова література:

Вернадский В. И. Размышления натуралиста: В 2-х кн. / В. И. Вернадский. – М.: Наука, 1975. – Кн. 1: Пространство и время в неживой и живой природе. – 175 с.; / В. И. Вернадский ; [послесловие И. В. Кузнецова и Б. М. Кедрова]. – М.: Наука, 1977. – Кн. 2: Научная мысль как планетарное явление. – 191 с.

Кастельс М. Становление общества сетевых структур / М. Кастельс // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология / под ред. В. Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999. – 640 с. – С. 494 – 505.

Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі / В. Г. Кремень. – [2-е вид.]. – К.: Т-во «Знання» України, 2010. – 520 с.

Мамардашвили М. К. Вильнюские лекции по социальной философии. (Опыт физической метафизики) – СПб.: Азбука; Азбука – Атиус, 2012. – 320 с.

Мамардашвили М. К. Стрела познания. набросок естественноисторической гносеологии / М. К. Мамардашвили ; ред. Ю. П. Сенокосов, М. К. Мамардашвили – М.: Языки славянской культуры, 1996. – 304 с. – С. 22.

Нюттен Ж. Мотивация, действие и перспектива будущего / Ж. Нюттен ; под ред. Д. А. Леонтьева. – М.: Смысл, 2004. – 608 с.

Огнев'юк В. О., Сисоєва С. О. Освітологія – науковий напрям інтегрованого дослідження сфери освіти / В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва // Рідна шк. : щомісяч. наук.-пед. журн. – № 4-5 (988-989), квітень-травень, 2012. – 80 с. – С. 44 – 51.

Освітологія: витоки наукового напрямку: Монографія / За ред. В. О. Огнев'юка; Авт. кол.: В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва, Л. Л. Хоружа, І. В. Соколова, О. М. Кузьменко, О. О. Мороз. – К.: ВП «Едельвейс», 2012. – 336 с.

Тоффлер Э. Шок будущего / Э. Тоффлер ; [пер. с англ.]. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 557 [3] с. – (Philosophy).

Финк Е. Основные феномены человеческого бытия / Е. Финк. – М.: Директ-Медиа, 2009. – 93 с.

Фрейре П. Образование как практика освобождения / П. Фрейре – М.: Просвещение, 2006. – 253 с.

Фуллан М. Сили змін: Вимірювання глибини освітніх реформ / М. Фуллан ; [переклали з англійської Галина і Роман Шиян]. – Л. : Літопис, 2000. – 272 с.

Шпенглер О. Закат Европы. Образ и действительность / О. Шпенглер ; [авт. вступит. статьи А. П. Дубнов, авт. комментариев Ю. П. Бубенков и А. П. Дубнов]. – Новосибирск: ВО «Наука», 1993. – 592 с.

Ясперс К. Смысл и назначение истории / К. Ясперс ; [пер. с нем.]. – М.: Политиздат, 1991. – 527 с. – (Мыслители XX в.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. РОЗВИТОК ІДЕЇ ОСВІТИ

Основні поняття модуля:

Простір. Освітній простір. Національний освітній простір. Глобальний освітній простір. Регіональна система освіти. Національна система освіти. Сфера освіти. Інституалізація освіти. Ідея школи. Ідея університету. Розвиток освіти. Сталий розвиток. Людський капітал. Економіка знань. Сукупний інтелект нації. Конкурентоспроможність освіти. Криза освіти. Масова освіта. Освіта впродовж життя.

ТЕМИ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 2

ТЕМА 1. ЕВОЛЮЦІЙНИЙ ПОСТУП ОСВІТИ

Лекція 1- 2

Поняття освітнього простору. Формування освітнього простору. Школа – інституційна основа освітнього простору. Зародження і трансформація ідеї університету. Класичний і дослідницький університет.

Суб'єкти освітнього простору. Закономірності розвитку освіти. Освіта і держава. Розвиток освіти як системи. Регіональна і національна системи освіти. Сфера освіти. Суспільне і національне в освіті. Національний і

глобальний освітній простір. Національна і глобальна освіта: відчуженість, взаємодія, інтеграція. Освіта як відкрита система: виклики і перспективи. Універсалізація діяльності інституцій освіти. Особливості глобального освітнього простору.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 1.2

Ідея освіти в межах різних типів раціональності

План

1. Інституалізація освіти в докласичний етап розвитку раціональності.
2. Освіта в період класичної раціональності.
3. Формування тріади: освіта – наука – індустрія в період некласичного типу раціональності.
4. Експлікація принципів постнекласичної раціональності на освіту.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 1.2:

Основна література:

Беседы и суждения Конфуция. – СПб.: ООО «Издательство «Кристалл»», 1999. – 1120 с., ил. – (Б-ка мировой лит.).

Ціцерон Марк Тулій. Про державу. Про закони. Про природу богів / Марк Тулій Ціцерон; [пер. з латин. Володимир Литвинов]. – К.: Основи, 1998. – 477 с.

Святий Августин. Сповідь / [пер. з латин. Ю. Мушака; післям. С. Здіорука]. – К.: Основи, 1999. – 319 с. – Кн. 3 – ч. IV; кн. 4, ч. I; кн. 5 – ч. IV, ч. VII; кн. 6. – ч. V, ч. XI; кн. 10 – ч. I, ч. V – XXIV.

Коменський Я. А. Пампедия // Коменский Я. А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И. Г. Педагогическое наследие / Сост. В. М. Кларин, А. Н. Джурицкий. – М.: Педагогика, 1988 – 416 с. – (Б-ка учителя). – С. 107 – 137.

Локк Д. Мысли о воспитании // Коменский Я. А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И. Г. Педагогическое наследие / Сост. В. М. Кларин, А. Н. Джурицкий. – М.: Педагогика, 1988 – 416 с. – (Б-ка учителя). – С. 179 – 193.

Песталоцци И.Г. О народном образовании и индустрии // Коменский Я. А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И. Г. Педагогическое наследие / Сост. В. М. Кларин, А. Н. Джурицкий. – М.: Педагогика, 1988 – 416 с. – (Б-ка учителя). – С. 312 – 322.

Руссо Ж.-Ж. Эмиль, или о воспитании // Коменский Я. А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И. Г. Педагогическое наследие / Сост. В. М. Кларин,

А. Н. Джуринский. – М.: Педагогика, 1988 – 416 с. – (Б-ка учителя). – С. 199 – 297.

Додаткова література:

Аквінський Тома. Коментарі до Арістотелевої «Політики» / [пер. з латини О. Кислюка; передм. В. Котусенка]. – К.: Основи, 2000. – 794 с. – С. 741 – 794.

Беседы и суждения Конфуция. – СПб.: ООО «Издательство «Кристалл»», 1999. – 1120 с., ил. – (Б-ка мировой лит.).

Дао де цзин / [пер. с кит. доктора философ. Наук Ян Хин-шуна]. – Изд. 2-е, доп. и испр. Алматы: Жети жагы, 2004. – 104 с.

Кант І. Критика чистого розуму / І. Кант; [пер. з нім. І. Бурковського]. – К.: Юніверс, 2000. – С. 407 – 482.

Кант І. Ответ на вопрос: Что такое просвещение? / І. Кант // Сочинения в восьми томах. – М.: Чоро 1994. –Т.8. – С. 29 – 37.

Коменский Я. А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И. Г. Педагогическое наследие / Сост. В. М. Кларин, А. Н. Джуринский. – М.: Педагогика, 1988 – 416 с. – (Б-ка учителя).

Святой Августин. Сповідь / [пер. з латин. Ю.Мушака; післям. С. Здіорука]. – К.: Основи, 1999. – 319 с. – Кн. 3 – ч. IV; кн. 4, ч. I; кн. 5 – ч. IV, ч. VII; кн. 6. – ч. V, ч. XI; кн. 10 – ч. I, ч. V – XXIV.

Соловьев А. А. Образование в контексте смены типов рациональности: дис. ... канд. филос. наук: 09.00.11 / Соловьев Андрей Александрович. – Волгоград, 2009. – 155 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА 1.2

1. Постановка завдання

Розкрити взаємозв'язок сфери освіти з:

- культурою;
- владою;
- наукою;
- громадянським суспільством;
- релігією;
- економікою.

2. Форма роботи: індивідуальна.

3. Вхідні знання та навички

Студент має знати:

- сутність освіти, як соціокультурного феномену;
- вплив освіти на розвиток особистості і суспільства;

- основні парадигми розвитку освіти.

Студент має вміти:

- виявляти та аналізувати тенденції у розвитку освіти;
- використовувати різні джерела та дослідження інших галузей знання для обґрунтування відповідей.

4. Необхідні інструменти та засоби

- Інтернет-ресурси.

5. Порядок виконання

- 1) Обрати одну пару для аналізу (наприклад, *освіта – культура*);
- 2) Підібрати статті/відео/аудіо матеріали, які б розкривали взаємозв'язок між освітою та тією сферою, яку Ви обрали.

6. Форма подачі результатів

Перелік посилань на статті/відео/аудіо матеріали.

7. Оцінювання

Максимальний бал за виконане завдання – 5 балів.

ТЕМА 2

ОСВІТА В СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

Лекція 3

Філософське розуміння розвитку. Сталий розвиток. Наука і освіта – визначальні чинники суспільного розвитку. Бачення суспільства знань. Теорія «людського капіталу». Сукупний інтелект нації та її конкурентоспроможність. Освіта в структурі індексу людського розвитку. Концепція освіти впродовж життя.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2.2

Формування освітньої парадигми інформаційного суспільства

План

1. Нова роль інформації в мережевому суспільстві.
2. Технологічність та інноваційність сучасної освіти.
3. Економіка знань та людський капітал.
4. Освіта як сфера послуг XXI ст.: взаємодія освіти, науки та економіки.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 2.2:

Основна література:

Драйден Г., Вос Дж. Революція в навчанні / Гордон Драйден, Джаннетт Вос.; [перекл. з англ. М.Олійник]. – Львів: Літопис, 2005. – 542 с.

Додаткова література:

Андрущенко В. П., Савельєв В.Л. Освітня політика (огляд порядку денного) / В. П. Андрущенко, В. Л. Савельєв. – К. : “МП Леся”, 2010. – 368 с.

Губернський Л. В., Андрущенко В. П. Філософія освіти XXI століття: пошук пріоритетів / Л. В. Губернський, В. П. Андрущенко / Сучасна українська філософія: традиції, тенденції, інновації : збірник наукових праць / від. ред. А. Є. Конверський, Л. О. Шашкова. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. – 304 с.

Кремень В. Г., Ільїн В. В. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму : монографія / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн; [Національна академія педагогічних наук України]. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 368 с.

Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. Національне і глобальне: економіка, культура, освіта / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2007. – 576 с. – С. 442 – 478.

Менегетти А. Система и личность / А. Менегетти / Часть 2. Глава 4. Информатизация: свободный доступ граждан Европы и всего мира к информации. Глава 8. Роль лидера и интеллектуальных ресурсов в эру информатизации. Глава 9. Интеллектуальный лидер: Что он может и должен делать / А. Менегетти / [пер. с итальянского ННБФ «Онтопсихология»]. – Изд. 2-е, исправл. и дополн. – М.: ННБФ «Онтопсихология», 2007. – 352 с. – С. 244 – 259; С. 297 – 308; С. 309 – 318.

Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 450 с.

Стратегія ЄЕК ООН для освіти в інтересах збалансованого [сталого] розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecoleague.net/34903999-442.html>

Утюж І. Г. Парадигмальні засади освітнього простору: монографія / І. Г. Утюж. – Запоріжжя: «Просвіта», 2012. – 352 с.

Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти / Європейська асоціація із забезпечення якості вищої освіти. – К.: Ленвіт, 2006. – 35 с.

Тоффлер Е. Третя хвиля / Елвін Тоффлер; [пер. А. Євса, за ред. В. Шовкуна]. – К.: Видавничий дім «Всесвіт», 2000. – 480 с.

Тоффлер Э. Шок будущего / Э.Тоффлер; пер. с англ. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 557, [3] с. – (Philosophy) – С.294 – 300; 431 – 439, 449 – 455.

Уэбстер Ф. Теории информационного общества / Ф. Уэбстер / Часть 1. Идея информационного общества [Электронный ресурс]. – Цифровая библиотека по философии. – Режим доступа:

<http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000690/index.shtml>

A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. EUROPE 2020. Communication from the Commission. – Brussels, 3.3.2010. – COM (2010), 2020 final.

European Higher Education in the World. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. – Brussels, 11.7.2013

Supporting growth and jobs – an agenda for the modernisation of Europe's higher education systems. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. – Brussels, XXX. – COM (2011) 567/2.

САМОСТІЙНА РОБОТА 3.2

1. Постановка завдання

Проаналізувати документи міжнародних організацій¹, присвячені стратегії розвитку освіти.

2. Форма роботи: індивідуальна.

3. Вхідні знання та навички

Студент має знати:

- вплив освіти на розвиток особистості і суспільства;
- основні парадигми розвитку освіти;
- закономірності розвитку освіти.

Студент має вміти:

- виявляти та аналізувати тенденції розвитку освіти;
- здійснювати методологічно коректне обґрунтування тенденцій розвитку освіти;
- використовувати різні джерела та дослідження інших галузей знання для обґрунтування відповідей.

4. Необхідні інструменти та засоби

- Інтернет-ресурси.

5. Порядок виконання

- Знайти в мережі Інтернет документи міжнародних організацій, які спрямовані на планування розвитку освіти.
- Проаналізувати знайдені документи; визначити основні напрями модернізації освіти.
- Узагальнення та висновки оформити у текстовому документі.

¹ Використовувати матеріали, датовані не раніше, ніж 2010 роком.

6. Форма подачі результатів

- Текстовий документ.

7. Оцінювання

Максимальний бал за виконане завдання – 5 балів.

ТЕМА 3

ФУТУРОЛОГІЯ ОСВІТИ

Лекція 4

Кризи в освіті та криза освіти. Масова освіта: потреби особистості та суспільства. Зміна освітніх парадигм. Стратегіями освіти. Освіта як сфера майбутнього часу. Альтернативні освітні системи. Інституційні та організаційні трансформації в освіті. Інноваційна освіта майбутнього.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3.2

Інституційні та організаційні трансформації в освіті

План

1. Прогнозування та проектування змін в освіті.
2. Провідні завдання та функції середньої освіти майбутнього.
3. Школа без стін: філософія, основні цінності та принципи організації.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 3.2:

Основна література:

Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко // Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О. О. Любар; За ред. В. Г. Кременя. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 766 с. – (Вища освіта ХХІ століття). – С. 489 – 494.

Додаткова література:

Грінченко Б. На безпросветном пути. Об украинской школе / Б. Грінченко // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ – ХХ ст.) : Хрестоматія / Упоряд.: Л. Д. Березівська та ін. – К.: Наук. світ, 2003. – 418 с. – С. 80 – 91.

Ковалева Т. Тьюторство – інституалізація нової професії в російській школі / Т. Ковалева // Освітнологічний дискурс. – 2011. – № 2 (4). – Режим доступу: http://innovations.kmru.edu.ua/ENFV/2011_2/11ktnpr.pdf

Макаренко А. С. Деякі висновки з мого педагогічного досвіду / А. С. Макаренко // Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія /

Упоряд. О. О.Любар; За ред. В. Г. Кременя. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 766 с. – (Вища освіта ХХІ століття). – С. 465 – 469.

Макаренко А. С. Проблеми шкільного радянського виховання / А. С. Макаренко // Там само. – С.460 – 464.

Менегетти А. Система и личность / А. Менегетти / Часть 1. Глава 15. Учитель – кто он? / А. Менегетти; [пер. с итальянского ННБФ «Онтопсихология»]. – Изд. 2-е, исправл. и дополн. – М.: ННБФ «Онтопсихология, 2007. – 352 с. – С. 177 – 183.

Огнев'юк В. О. Шкільна освіта у контексті семи еволюційних поступів [Електронний ресурс] / В. О. Огнев'юк // Освітологічний дискурс. – 2011. – № 2 (4). – Режим доступу:

http://innovations.kmpu.edu.ua/ENFV/2011_2/11ovosep.pdf

Русова С. Національна школа / С. Русова // Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О. О. Любар; За ред. В. Г. Кременя. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 766 с. – (Вища освіта ХХІ століття). – С. 391 – 392.

Русова С. Ідейні підвалини школи / С. Русова // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ – ХХ ст.) : Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д. Березівська та ін. – К.: Наук. світ, 2003. – 418 с. – С.150 – 153.

Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину / В. О. Сухомлинський // Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О. О.Любар; За ред. В. Г. Кременя. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 766 с. – (Вища освіта ХХІ століття). – С. 546 – 547.

Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський // Там само. – С. 526 – 539.

Уваров А. Ю. Индивидуализация образовательной работы: ключевые составляющие трансформации школы. Школа будущего сегодня / А. Ю. Уваров // Освітологічний дискурс. – 2011. – № 2 (4). – Режим доступу: http://innovations.kmpu.edu.ua/ENFV/2011_2/11uausts.pdf

Ушинський К. Про народність у громадському вихованні / К. Ушинський // Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О. О.Любар; За ред. В. Г. Кременя. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 766 с. – (Вища освіта ХХІ століття). – С. 224 – 234.

Франко І. Я. Наші народні школи і їх потреби / І. Я. Франко // Там само. – С. 308 – 313.

Франко І.Я. Учитель / І. Я. Франко // Там само. – С.315 – 323.

Чепіга Я. Національне виховання / Я. Чепіга // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.) : Хрестоматія / Упоряд.: Л. Д. Березівська та ін. – К.: Наук. світ, 2003. – 418с. – С. 191 – 208.

Чепіга Я. Грунтовні принципи нормальної школи / Я. Чепіга // Там само. – С.189 – 191.

Чепіга Я. Завдання моменту / Я. Чепіга // Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О. О. Любар; За ред. В. Г. Кременя. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 766 с. – (Вища освіта XXI століття). – С. 400 – 402.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 4.2

Посткласичний Університет: ідея та моделі розвитку

План

1.Філософія, основні цінності та принципи організації Університету XXI ст.:

- 1.1. прогнозування розвитку вищої освіти;
- 1.2. проектування моделей майбутніх університетів;
- 1.3. візія та місія вищої освіти.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 4.2:

Основна література:

Гумбольдт В. Про причину поділу вищих наукових закладів та їхні різновиди / В. фон Гумбольдт / Ідея Університету: Антологія / Упоряд. : М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; відп. ред. М. Зубрицька. – Львів: Літопис, 2002. – С. 23 – 34.

Кант И. Спор факультетов [Електронний ресурс] / И. Кант. – Цифровая библиотека по философии. – С. 313 – 348. – Режим доступу:

<http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000504/index.shtml>

Квієк Марек. Університет і держава: вивч.глобал.трансформацій / М. Квієк; [пер.з англ. Т. Цимбала]. – К.: Таксон, 2009. – 380 с. – Бібліогр.: С. 319 – 371. – Парал.тит.арк.англ.

Ньюмен, Дж. Г. Ідея Університета / Дж. Г. Ньюмен; [пер. с англ. С. Б. Бенедиктова; под общ. ред. М. А. Гусаковского]. – Минск: БГУ, 2006. – 208 с. – Електронний репозитарій бібліотеки Київського університету імені Бориса Грінченка.

Ортега-и-Гассет Х. Миссия Університета / Х. Ортега-и-Гассет; [пер. с исп. М. Н. Голубевой; ред. перевода А. М. Корбут; под. общ. ред. М. А. Гусаковского]. – Минск: БГУ, 2005. – 104 с.

Пелікан Я. Ідея Університету / Я. Пелікан [пер. з англ.]. – К.: Дух і літера, 2009. – 306 с.

Ридингс Б. Університет в руїнах / Б. Ридингс; [пер. с англ. А. М. Корбута; под. общ. ред. М. А. Гусуковського]. – Минск: БГУ, 2009. – 248 с.

Ясперс К. Ідея Університету / Карл Ясперс; [пер. с нем. Т. В. Тягунової; ред. первода О. Н. Шпарага; под общ. ред. М. А. Гусаковського]. – Минск: БГУ, 2006. – 159 с.

Додаткова література:

Бухарестське комюніке. Використання нашого потенціалу з найбільшою користю: консолідація Європейського простору вищої освіти (2012) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.edupolicy.org.ua/files/Bucharest_Communique%282012%29.pdf

Гессен С. И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / С. И. Гессен; отв. ред. и сост. П. В. Алексеев. – М.: «Школа-Пресс», 1995. – 448 с. – С. 310–327.

Ідея Університету: Антологія / упоряд. : М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; відп. ред. М. Зубрицька. – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.: іл.

Огнев'юк В. О. Криза – момент істини для університетської освіти / В. О. Огнев'юк // Науково – практичне видання «Вища школа». – 2009 р. – № 11. – С. 5 – 17.

Павловський К. Трансформації вищої освіти в ХХІ столітті: польський погляд / Кшиштоф Павловський. – К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005. – 230 с.

Поляков М. В., Савчук В. С. Класичний університет: еволюція, сучасний стан, перспективи / М. В. Поляков, В. С. Савчук. – К.: Генеза, 2004. – 416 с.

Університетська автономія. Спеціальний випуск: зб. наук. статей / Упоряд.: С. Квіт, Г. Касьянов, Т. Ярошенко, К. Сігов, Л. Фінберг; Нац. ун-т «Києво-Могилянська Академія» // Дух і літера. – 2009. – № 19.

Marek Kwiek. Globalization and Higher Education. – Higher Education in Europe, Vol. XXVI, No. 1, 2001

Режим доступу: <http://www.cpp.amu.edu.pl/pdf/Kwiek1.pdf>

Mobility strategy 2020 for the European Higher Education Area / ЕНЕА. Ministerial Conference. – Bucharest, 2012.

Ralph W. Bailey. Is the University in Ruins? [Електронний ресурс]. – Institute for Economic Development Policy Discussion Paper Series. Paper Number 2008-02

Режим доступу: <http://epapers.bham.ac.uk/42/1/2008-02.pdf>

Rhoades Gary, Slaughter Sheila. Academic Capitalism in the New Economy: Challenges and Choices [Електронний ресурс]. – American Academic. – 2004. – р.37 – 60. – Режим доступу:

<http://www.aft.org/pdfs/highered/academic/june04/Rhoades.qxp.pdf>

САМОСТІЙНА РОБОТА 4.2

1. Постановка завдання

Проаналізувати кількісні та якісні параметри, за якими формуються світові рейтинги університетів. Запропонувати свої ідеї щодо підняття рейтингу вітчизняних вузів.

2. Форма роботи: індивідуальна.

3. Вхідні знання та навички

Студент має знати:

- основні парадигми розвитку освіти;
- закономірності розвитку освіти;
- результати освіти та критерії їх оцінки.

Студент має вміти:

- обґрунтовувати власну позицію;
- виявляти та аналізувати тенденції розвитку освіти;
- здійснювати методологічно коректне обґрунтування тенденцій розвитку освіти.

4. Необхідні інструменти та засоби

- Інтернет-ресурси.

5. Інформаційні джерела

- Ranking of World Universities

Режими доступу:

www.arwu.org

www.timeshighereducation.co.uk

www.webometrics.info/

6. Порядок виконання

- 1) Переглянути світові рейтинги університетів.
- 2) Визначити основні кількісні та якісні показники, за якими формуються рейтинги. Виписати їх.
- 3) Поміркувати щодо причин низьких позицій українських вузів у світових рейтингах.
- 4) Запропонувати ідеї щодо підвищення конкурентоспроможності українських вузів у глобальному освітньому просторі.
- 5) Висновки та пропозиції оформити у Wordі.

Форма подачі результатів

Текстовий документ.

7. Оцінювання

Максимальний бал за виконане завдання – 5 балів.

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНРОЛЮ 2

1. *Обґрунтуйте* необхідність законодавчого регулювання освіти.
2. *Поміркуйте*, які небезпеки криються в обмеженні державою своєї діяльності у сфері освіти виключно питанням фінансування та запровадженням стандартів.
3. *Охарактеризуйте* сучасну систему освіти України.
4. *Сформулюйте* загальні вимоги до державних стандартів освіти та освітніх програм.
5. *Визначте*, у чому полягає нове розуміння освіти як відкритої складної структури.
6. *Висловіть власну думку* щодо ролі освіти у формуванні цінностей громадянського суспільства.
7. *Проаналізуйте* властивості, фактори формування та тенденції розвитку глобального освітнього простору. На їх основі *обґрунтуйте свою позицію* щодо того, чи є сучасна українська освіта конкурентоспроможною на світовому ринку освітніх послуг.
8. *Назвіть* ті тенденції цивілізаційного розвитку, які зумовили формування у XVII ст. класно-урочної системи.
9. *Доведіть*, що зародження та розвиток ідеї Університету почався у період Античності.
10. *Висловіть власну думку* щодо того, чому вивчення саме права, медицини, теології та вільних мистецтв визначало основну діяльність Середньовічного університету?
11. *Поміркуйте*, чому проблема автономії була актуальною для Університету у будь-який період його розвитку?
12. *Проаналізуйте та порівняйте* моделі Університету XIX-XX ст. Яку з поданих моделей Ви вважаєте найкращою? Чому?
13. *Як Ви гадаєте*, чому сьогодні, часом, лунають заклики реанімувати класичні моделі Університету XIX-XX ст.? Які нові суспільні виклики стають цьому на заваді?
14. *Проаналізуйте* американські критерії, за якими можна ідентифікувати університет як дослідницький. На їх основі *сформулюйте* ті основні проблеми та завдання, які стоять перед українськими вузами, що претендують на статус дослідницьких.
15. *Здійсніть рефлексію* над власним досвідом навчання у вузі / вузах. З якими проблемами університетської освіти Вам довелося стикнутися?

16. Чи згодні Ви з думкою, що у сучасному українському суспільстві поки що немає єдиного стійкого уявлення про роль освіти у процесі розвитку як окремої особистості, так і країни в цілому? Відповідь *обґрунтуйте*.

17. *Встановіть взаємозв'язок між наукою та освітою через аналіз чотирьох напрямів наукознавчого розподілу.*

18. *Поміркуйте, чому відбулася зміна орієнтації від «освіти на все життя» на «освіту впродовж усього життя»?*

19. *Поясніть, чому теорія «людського капіталу» розглядає людину як «активи», а не як «витрати»? Прорефлексуйте, як Ви примножуєте власний капітал?*

20. *Доведіть необхідність реалізації стратегії сталого людського розвитку у XXI ст. Встановіть, яку роль у цій стратегії відіграє освіта.*

21. *Висловіть свою думку щодо того, як можна збільшити показник індексу людського розвитку України.*

22. *Як Ви вважаєте, чому необхідно прогнозувати розвиток освіти? Висловіть власне бачення того, якою буде освіта через 10 років.*

23. *Проаналізуйте основні тенденції розвитку сучасної освіти. Висловіть свою думку щодо необхідності зниження віку, з якого починається обов'язкова освіта та збільшення строків навчання.*

24. *Поміркуйте, чому сучасна освіта вже не задовольняє потреби розвитку науки і суспільства в цілому.*

25. *Розкрийте суперечність, яка існує між необхідністю реалізовувати ідею елітарної освіти та потребами суспільства й особистості в масовій освіті.*

26. *Обґрунтуйте необхідність освіти впродовж життя. Спробуйте сформулювати власну освітню траєкторію на найближчі 5 років. Спрогнозуйте, які знання, де і як Ви будете здобувати.*

27. *Проаналізуйте виклики та загрози, що постали перед сучасною освітою. Поясніть причини їх виникнення.*

28. *Проаналізуйте кваліфікаційні рівні НРК. Визначте свій фактичний кваліфікаційний рівень.*

29. *У чому, на Вашу думку, відмінність між homo educatus та homo informaticus; між суспільством знань / суспільством освічених людей та інформаційним суспільством?*

30. *Проаналізуйте фундаментальні цілі освіти, сформульовані у міжнародних документах.*

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 2:

Основна література:

Ідея Університету: Антологія / упоряд. : М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; відп. ред. М. Зубрицька. – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.: іл.

Гессен С. И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / С. И. Гессен ; [отв. ред. и сост. П. В. Алексеев]. – М.: «Школа-Пресс», 1995. – 448с. – С. 310 – 327.

Драйден Г., Вос Дж. Революція в навчанні / Гордон Драйден, Джаннетт Вос ; [перекл. з англ. М. Олійник]. – Львів: Літопис, 2005. – 542 с.

Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / [упоряд. О. О. Любар; за ред. В. Г. Кременя]. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 766 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

Кант И. Спор факультетов [Електронний ресурс] / И. Кант. – Цифровая библиотека по философии. – С. 313 – 348. – Режим доступу: <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000504/index.shtml>

Квієк М. Університет і держава: вивчення глобальних трансформацій / М. Квієк ; [пер.з англ. Т. Цимбала]. – К.: Таксон, 2009. – 380 с. – Бібліогр.: С. 319 – 371.

Коменский Я. А., Локк Дж., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И. Г. Педагогическое наследие / Сост. В. М. Кларин, А. Н. Джуринский. – М.: Педагогика, 1988. – 416 с. – (Б-ка учителя).

Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ – ХХ ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л. Д. Березівська та ін. – К.: Наук. світ, 2003. – 418 с.

Ньюмен Дж. Г. Ідея Університета / Дж. Г. Ньюмен ; [пер. с англ. С. Б. Бенедиктова; под общ. ред. М. А. Гусаковского]. – Минск: БГУ, 2006. – 208 с.

Огнев'юк В. О. Криза – момент істини для університетської освіти / В. О. Огнев'юк // Науково-практичне видання «Вища школа». – 2009 р. – № 11. – С. 5 – 17.

Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк – К.: ЗнанняУкраїни, 2003. – 450 с.

Ортега-и-Гассет Х. Миссия Университета / Х. Ортега-и-Гассет ; [пер. с исп. М. Н. Голубевой; ред. перевода А. М. Корбут; под. общ. ред. М. А. Гусаковского]. – Минск: БГУ, 2005. – 104 с.

Павловський К. Трансформації вищої освіти в ХХІ столітті: польський погляд / К. Павловський. – К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент – освіти в Україні», 2005. – 230 с.

Пелікан Я. Ідея Університету / Я. Пелікан ; [пер. з англ.]. – К.: Дух і літера, 2009. – 306 с.

Поляков М. В., Савчук В. С. Класичний університет: еволюція, сучасний стан, перспективи / М. В. Поляков, В. С. Савчук. – К.: Генеза, 2004. – 416 с.

Ридингс Б. Університет в руїнах / Б. Ридингс ; [пер. с англ. А. М. Корбути ; под. общ. ред. М. А. Гусуковського]. – Минск: БГУ, 2009. – 248 с.

Суворов Н. С. Средневековые университеты / Н. С. Суворов. – [2-е издание]. – М.: Либроком, 2012. – 256 с.

Тоффлер Э. Шок будущего / Э. Тоффлер ; [пер. с англ.]. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 557 [3] с. – (Philosophy).

Університетська автономія. Спеціальний випуск: зб. наук. статей / Упоряд.: С. Квіт, Г. Касьянов, Т. Ярошенко, К. Сігов, Л. Фінберг; Нац. ун-т «Києво-Могилянська Академія». – Дух і літера. – 2009. – № 19.

Ясперс К. Ідея Університета / Карл Ясперс ; [пер. с нем. Т. В. Тягуновой; ред. перевода О. Н. Шпарага; под общ. ред. М. А. Гусаковського]. – Минск: БГУ, 2006. – 159 с.

Додаткова література:

Альтбах Ф. Дж. Влияние глобализации на высшее образование / Ф. Дж. Альтбах // Экономика образования. – 2009. – № 2. – С. 83 – 86.

Андрущенко В. П. Роздуми про освіту: Статті, нариси, інтерв'ю / В. П. Андрущенко. – К.: Знання України, 2004. – 804 с.

Андрущенко В. П., Савельев В. Л. Образовательная политика (обзор повестки дня) / В. П. Андрущенко, В. Л. Савельев. – К.: МП «Леся», 2010. – 404 с.

Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В. Ю. Биков. – К.: Атіка, 2009. – 684с: іл..

Дейлі Герман. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку / Герман Дейлі. – К.: Інтел-сфера, 2002. – 312 с.

Дюркгейм Э. Социология образования / Э. Дюркгейм ; [под ред. В. С. Собкина и В. Я. Нечаева]. – М.: ИНТОР, 1996. – 234с.

Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040с.

Кремень В. Г. Філософія національної деї: Людина. Освіта. Соціум / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2007. – 575 с.

Лутай В. Розробка сучасної філософії освіти на засадах синергетики / В. Лутай // Вища освіта України. – 2009. – №1. – С. 33 – 35.

Менегетти А. Система и личность. / А. Менегетти / Пер. с итальянского ННБФ «Онтопсихология». – Изд. 2-е, исправл. и дополн.. – М.: ННБФ «Онтопсихология, 2007. – 352 с.

Огнев'юк В. О. Шкільна освіта у контексті семи еволюційних поступів [Електронний ресурс] / В. О. Огнев'юк // Освітологічний дискурс. – 2011. – № 2 (4). – Режим доступу:

http://innovations.kubg.edu.ua/ENFV/2011_2/11ovosep.pdf

Сисоєва С. О. Освіта як об'єкт дослідження / С. О. Сисоєва // Шлях освіти: науково-методичний журнал. – К.: Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, Асоціація працівників гімназій і ліцеїв України. – 2011. – № 2 – 48 с. – С. 5 – 11.

Смирнов В. Т. Человеческий капитал: содержание и виды, оценка и стимулирование: монография / В. Т. Смирнов, И. В. Сошников, В. И. Романчин, И. В. Скоблякова ; [под ред. д.э.н., профессора В. Т. Смирнова]. – М.: Машиностроение-1, Орел: Орел ГТУ, 2005. – 513 с.

Тімар Томас Б., Кірп Девід Л. Як домогтися досконалості в освіті / Томас Б. Тімар, Девід Л. Кірп ; [пер. з англ. Анжела Кам'янець]. – Л. : Літопис, 2004. – 176 с.

Фрейре П. Педагогіка свободи. Етика, демократія і громадянська мужність / П. Фрейре ; [пер. з англ.]. – К.: «КМ Академія», 2004.

Фуллан М. Сили змін: Вимірювання глибини освітніх реформ / М. Фуллан ; [пер. з англ. Галина і Роман Шиян]. – Л. : Літопис, 2000 – 272 с.

IV. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА дисципліни ”Філософія освіти”

Разом: 108 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 16 год., самостійна робота – 32 год., індив. робота – 4 год., модульний контроль – 4 год., семестровий контроль – 36 год.

Модуль	Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2			
Назва модуля	Філософське осягнення ідеї освіти						Розвиток ідеї освіти			
К-сть балів за модуль	88 + 10 (Творча робота)						88 + 30 (ІНДЗ)			
Лекції	1	2	3,4				5,6	7	7	
Теми лекцій	Тема 1. Філософія освіти у структурі наукового знання.	Тема 2. Ідея освіти та її феномен	Тема 3. Цілі, цінності ідеали та результати освіти				Тема 4. Еволюційний поступ освіти	Тема 5. Освіта в стратегії сталого людського розвитку	Тема 6. Футурологія освіти	
Відвідування лекцій	1 бал	1 бал	2 бали				2 бали	1 бал	1 бал	
Теми семінарських занять (СЗ)		Тема 1. Ідея самопізнання та її значення для розвитку людини		Тема 2. Осмислення ідеї освіти античною філософією: Платон та Аристотель	Тема 3: Розуміння цінностей та ідеалів освіти І. Кантом	Тема 4: Ціннісна феноменологія освіти	Тема 5. Ідея освіти в межах різних типів раціональності	Тема 6. Формування освітньої парадигми інформаційного суспільства	Тема 7. Інституційні та організаційні трансформації в освіті	Тема 8. Посткласичний університет: ідея та моделі розвитку
Відвідування СЗ/робота на СЗ/виконання ДЗ		1+10= 11 балів		1+10= 11 балів	1+10= 11 балів	1+10= 11 балів	1+10= 11 балів	1+10= 11 балів	1+10= 11 балів	1+10= 11 балів
Самостійна та індивідуальна робота	СР № 1 5 балів	СР № 2 5 балів	СР № 3 5 балів				СР № 4 5 балів	СР № 5 5 балів	СР № 6 5 балів	
Творча робота	10 балів									
ІНДЗ							30 балів			
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 25 балів						Модульна контрольна робота 2 25 балів			
Підсумковий контроль							Іспит 40 балів			

V. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного та підсумкового контролю з дисципліни «Філософія освіти»

№	Вид діяльності (визначаються по кожній дисципліні)	Максимальна кількість балів за один вид роботи	Всього
1	Відвідування лекцій	1	8
2	Відвідування практичних (семінарських занять)	1	8
3	Виконання завдання для самостійної роботи	5	30
4	Робота на практичному (семінарському) занятті у тому числі: - доповідь - виступ - повідомлення - участь у дискусії, тощо	Всього 10, у тому числі за видами	80
5	ІНДЗ (індивідуальне навчально-дослідницьке завдання)	30	30
6	Творча робота	10	10
7	Виконання модульної контрольної роботи	25	50
	Загальна кількість балів:		216
	Коефіцієнт перерахунку $216 : 60 = 3,6$		
	Підсумковий рейтинговий бал		60
	Екзамен		40
	Разом:		100

Таблиця відповідності шкали оцінювання ECTS з національною системою оцінювання в Україні та Київського університету імені Бориса Грінченка (іспит)

Оцінка за шкалою ECTS	Значення оцінки	За національною системою	Оцінка за шкалою університету

A	ВІДМІННО – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками	відмінно	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок	добре	82-89
C	ДОБРЕ – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок		75-81
D	ЗАДОВІЛЬНО – посередній рівень знань (умінь) зі значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	задовільно	69-74
E	ДОСТАТНЬО – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)		60-68
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	незадовільно	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань(умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни		1-34

Норми оцінювання:

Оцінки **«відмінно»** заслуговує студент, який виявив всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу і вміння вільно виконувати передбачені програмою завдання, ознайомлений з основною і додатковою науковою літературою.

Зазвичай, оцінка **«відмінно»** ставиться студентам, які засвоїли взаємозв'язок основних категорій і понять навчальної дисципліни, усвідомлюють значення наукових знань для теорії і практики вищої освіти, в цілому, та науково-педагогічної діяльності викладача вищої школи, зокрема,

творчо використовують їх при розв'язанні ситуаційних професійно-педагогічних завдань.

Оцінки *«добре»* заслуговує студент, який виявив повне знання навчального матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв рекомендовану основну наукову літературу.

Як правило, оцінка *«добре»* виставляється студентам, які засвідчили системні знання з навчальної дисципліни і здатні до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності. Одночасно вони допустили несуттєві неточності, пропуски, помилки, які змогли самостійно виправити.

На оцінку *«задовільно»* заслуговує студент, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково справився з виконанням передбачених програмою завдань, ознайомлений із частиною рекомендованої основної наукової літератури.

Зазвичай оцінка *«задовільно»* виставляється студентам, які припустилися суттєвих помилок у відповідях на семінарському занятті, іспиті або при виконанні залікових завдань, але продемонстрували здатність усунути ці помилки з допомогою викладача.

Оцінка *«незадовільно»* виставляється студентові, у якого є значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, припустився принципових помилок у виконанні передбачених програмою завдань, не знайомий з основною науковою літературою.

Як правило, *«незадовільна»* оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання з навчальної дисципліни або їх недостатньо для продовження навчання чи початку професійно-педагогічної діяльності.

VI. КОНТРОЛЬ ЗА САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ СТУДЕНТІВ

Зміст самостійної роботи магістранта до кожної теми включає:

1. Опрацювання першоджерел, підручників, навчально-методичних посібників (конспект, тези).
2. Відповіді на питання до практичного заняття.
3. На основі опрацьованої літератури виконання практичних завдань творчого та пошуково-дослідницького спрямування.

Карта самостійної роботи

Змістовий модуль та теми курсу	Кількість годин, відведених на:		
	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. Філософське осягнення ідеї освіти.			
Тема 1. Філософія освіти у структурі наукового знання	Практичне заняття, індивідуальне заняття, самостійна робота	5	I
Тема 2. Ідея освіти та її феномен	Практичне заняття, індивідуальне заняття, самостійна робота	5	I-II
Тема 3. Цілі цінності, ідеали та результати освіти	Практичне заняття, індивідуальне заняття, самостійна робота	5	II-III
Змістовий модуль 2. Розвиток ідеї освіти			
Тема 4. Еволюційний поступ освіти	Практичне заняття, індивідуальне заняття, самостійна робота	5	IV-V
Тема 5. Освіта в стратегії сталого людського розвитку	Практичне заняття, індивідуальне заняття, самостійна робота	5	V-VI
Тема 6. Футурологія освіти	Практичне заняття, індивідуальне заняття, самостійна робота	5	VI-VII
Разом годин: 32	Разом балів: 30		

VII. КОНТРОЛЬ ЗА ІНДИВІДУАЛЬНОЮ РОБОТОЮ СТУДЕНТІВ (ІНДЗ)

Методичні рекомендації та вимоги до виконання
індивідуального навчально-дослідного завдання
(навчального проекту)

Важливою формою самостійної роботи студентів в кредитно-модульній системі організації навчального процесу є виконання індивідуального навчально-дослідного завдання у вигляді реферативного дослідження на

відповідну тему.

ІНДЗ у вигляді реферативного дослідження.

Під час виконання індивідуального навчально-дослідного завдання слід дотримуватись таких вимог:

Тема ІНДЗ обирається студентом самостійно за погодженням з викладачем. Як правило, тема повинна висвітлювати важливі філософські, методологічні, світоглядні проблеми тощо.

Робота має містити такі складові частини:

План, який розкриває зміст роботи із позначенням сторінок та має містити структурні елементи:

- ✓ вступ (обґрунтування актуальності обраної теми);
- ✓ основну частину;
- ✓ висновки;
- ✓ список використаних літературних джерел (за вимогами наукового оформлення).

Обсяг роботи має бути в межах 10-16 сторінок комп'ютерного набору або рукописом в залежності від мети дослідження, без списку літератури та додатків.

Усі розділи і підрозділи, що є у плані, повинні бути виділені в тексті заголовками та підзаголовками.

Текст розміщується на аркуші, обмеженому берегами: 20 мм.

Текст у комп'ютерному варіанті виконується шрифтом – Times New Roman, розміром –14, міжрядковий інтервал – 1,5.

Порядковий номер проставляється праворуч у верхньому куті сторінки. Першою сторінкою вважається титульний аркуш, на ньому порядковий номер не ставиться. Він проставляється на наступній сторінці і далі за порядком.

Розділи або глави нумеруються арабськими цифрами, а підрозділи або параграфи – цифрою розділу і підрозділу через крапку. Наприклад, якщо розділ буде другим, то він позначається: Розділ 2: ... (далі йде назва розділу), а відповідно перший підрозділ цього розділу: 2.1... (далі йде назва підрозділу) і так далі за порядком до наступного розділу.

Вступ – найважливіший змістовний елемент роботи. Форма його – довільна, але в ньому повинні обов'язково знайти відображення такі питання: обґрунтування вибору теми, оцінка її з розгляду актуальності та важливості, визначення її місця в існуючій науковій проблематиці, оцінка ступеня і характеру розробки теми, зміст наукової проблематики, яку автор вбачає в цій темі, формулювання мети і завдань дослідження.

Основний зміст теми є самостійно виконаним дослідженням з проблеми, заявленої в назві ІНДЗ, узагальненням існуючої наукової літератури, або методологічною розробкою проблеми з вказівкою на її застосування у сфері наукових інтересів автора ІНДЗ.

У **висновку** – подається коротке резюме того, що викладено в основній частині роботи; висновки, які зроблені з цього викладу, або посилання на методологічне і світоглядне застосування викладеного в ІНДЗ матеріалу.

Список літератури має назву «ЛІТЕРАТУРА», повинен вміщувати бібліографічний опис джерел, використаних студентом під час роботи над темою. Укладаючи його, необхідно додержуватись вимог державного стандарту. Кожен бібліографічний запис треба починати з нового рядка, літературу слід розташовувати в алфавітному порядку авторів та назв творів. Бібліографічні записи повинні мати порядкову нумерацію. Посилання на літературу робляться в тексті з позначенням їх порядкового номера в списку і сторінок через кому в прямокутних дужках. Наприклад: [6, 123], або на декілька підряд сторінок [7, 34-37]. Якщо посилання робиться на ціле джерело без зазначення конкретних сторінок, то вказується лише порядковий номер у списку в прямокутних дужках. Наприклад: [10]. Якщо на декілька джерел, то цифри номеру йдуть через крапку з комою. Наприклад: [10; 15] або [7;10;12]. Нижче подані приклади оформлення використаної літератури, яке залежить від виду джерела:

1. *Монографія:*
Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку [монографія] / В. О. Огнев'юк – К.: Знання України, 2003. – 449 с.
2. *Робота в збірнику:*
Квіт С. Алгоритм університетського розвитку. Університетська автономія / С. Квіт. – К.: 2008. 366 с. – С. 12 – 30.
3. *Перекладена робота:*
Пелікан Я. Ідея університету / Я. Пелікан [пер.з англ.]. – К.: Дух. і літера. 2009. – 360 с.
4. *Журнальна стаття:*
Огнев'юк В. О. Суспільство втрачених цінностей | В. О. Огнев'юк // Історія. Філософія. Релігієзнавство. – 2008. – № 3. – С. 7 – 10.
5. *Авторський підручник:*
Левківський М. В. Історія педагогіки: підручник / М.В. Левківський. – К.: ЦУЛ, 2008. – 360 с.
6. *Колективний підручник, або посібник:*
Педагогіка вищої школи. Навч. посіб./ З. Н. Курлянд, Р. І.Хмельюк, А. В. Семенова та ін.; за ред.. З.Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 495 с.

*Зразок оформлення титульного аркуша
індивідуального навчально-дослідного завдання:*

перша сторінка

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра філософії

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

з дисципліни «Філософія освіти»
(назва ІНДЗ)

Студента (студентки)
_____ курсу
Гуманітраного інституту

Прізвище, ім'я

Київ – 2014

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	6 балів
2.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	12 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій.	2 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	8 балів
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титольний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	2 бали
Разом		30 балів

VIII. ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ:

1. Дуалізм філософії освіти та проблеми її становлення.
2. Філософія освіти як галузь пізнання: об'єкт, предмет, співвідношення з іншими галузями знання.
3. Філософія освіти та її взаємодія з іншими галузями філософії та наукового

знання.

4. Плюралізм філософії освіти.
5. Філософське вчення про людину та його методологічне значення для розвитку освіти.
6. Необхідність філософського осягнення феномену освіти.
7. Методологічні функції філософії освіти.
8. Ідея освіти та її витоки.
9. Феномен освіти.
10. Освіта як процес навчання і виховання.
11. Опосередкована та цілеспрямована освіта.
12. Освіта як система.
13. Освіта як соціальна технологія.
14. Школа як обов'язкова ланка освіти.
15. Освіта як сфера.
16. Багатоаспектність поняття «освіта».
17. Освіта і культура.
18. Освіта як соціалізація особистості.
19. Закономірності розвитку освіти.
20. Філософська концепція самопізнання.
21. Мова і освіта.
22. Цілі освіти.
23. Освіта як цінність.
24. Цінності в освіті.
25. Консервативні цінності, концепції і парадигми освіти.
26. Ліберальні цінності, концепції і парадигми освіти.
27. Людинотворча місія освіти.
28. Освіта як духовне народження людини.
29. Освіта як суб'єкт-суб'єктна взаємодія.
30. Освіта як сфера відтворення суспільства і масової соціалізації.
31. Фалес, Сократ і софісти та їх роль в розвитку ідеї освіти.
32. Конфуцій та його роль в розвитку ідеї освіти.
33. Концепція освіти Платона.
34. Аристотелівське осмислення ідеї освіти.
35. Осмислення освіти християнськими філософами. Святий Августин і Тома Аквінський.
36. Освіта в добу Відродження: ідея формування всебічно розвинутої людини.
37. Освітні ідеї та ціннісні орієнтації Я. А. Коменського.
38. Індивідуальність – рушійна сила індустріального суспільства. Дж. Локк.
39. Ідея природної свободи і вільного виховання Ж.-Ж. Руссо.
40. Г. І. Песталоцці про мистецтво освіти і освіту для індустрії.
41. Розуміння свободи освіти І. Кантом та феномену знання Г. Гегелем.
42. Григорій Сковорода про самопізнання та спорідненість виховання з природою.
43. Ідея національної школи в працях К. Ушинського, Б. Грінченка,

С. Русової, І.Франка, Я. Чепіги.

44. Ідея національної школи та її розвиток в працях Г. Ващенко.
45. Зміна цінностей освіти в освітньому просторі України: А. Макаренко та В. Сухомлинський.
46. Університет як ідея єдності науки і освіти.
47. Місія університету в культурі.
48. Багаторівнева система підготовки фахівців: молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр, доктор філософії.
49. Автономія університету.
50. Гуманітарна освіта і проблема профілю вищого навчального закладу.
51. Освіта і дослідження в сучасному університеті.
52. Гумбольтівська концепція класичного університету та її розвиток.
53. Розвиток ідеї університету Ортегою-і-Гассетом.
54. К. Ясперс про університетську освіту.
55. Порівняти різні моделі сучасної університетської освіти.
56. Освіта і сталий людський розвиток.
57. Теорія людського капіталу.
58. Зміна канонів освіченості в історії культури.
59. Концепція безперервної освіти.
60. Формування системи освіти індустріального суспільства.
61. Джон Д'юї про пріоритети освіти індустріального суспільства.
62. Формування освітньої парадигми інформаційного суспільства. Е. Тоффлер.
63. Філософські засади Національної доктрини розвитку освіти.
64. Суб'єкт-об'єктна і суб'єкт-суб'єктна парадигми освіти. Консерватизм та лібералізм.
65. Основні суперечності сучасної освіти.
66. Освітні стандарти і парадигма особистісно-орієнтованої освіти.
67. Освіта як сфера послуг.
68. Глобалізаційні процеси в освіті.
69. Освіта у стратегії боротьби з бідністю.
70. Сучасна система освіти.

ІХ. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ВСЬОГО КУРСУ

Основна література:

Аквінський Тома. Коментарі до Аристотелевої «Політики» / [пер. з латини О.Кислюка; Передм. В. Котусенка]. – К.: Основи, 2000. – 794 с.

Аристотель. Сочинения в четырех томах. Том 4. / [пер. с древнегреч.; Общ. Ред. А. И. Доватура]. – М.: Мысль, 1983. – 830 с. – (Филос. Наследие. Т. 90).

Арістотель. Політика / [пер. з давньогр. та передм. О.Кислюка]. – К.: Основи, 2000. – 239 с.

Арістотель. Нікомахова етика / [пер. з давньогр. Віктор Ставнюк]. – К.: «Аквілон - Плюс», 2002. – 480 с.

Беседы и суждения Конфуция. – СПб.: ООО «Издательство «Кристалл»», 1999. – 1120 с., ил. – (Б-ка мировой лит.)

Гегель, Г. В. Ф. Феноменологія духу / [з нім. пер. П.Таращук; наук. ред. пер. Ю.Кушаков]. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 548 с.

Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века (в поисках практико-ориентированных образовательных концепций) / Б. С. Гершунский. – М.: Изд-во «Совершенство», 1998. – 608 с.

Гессен С. И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / [отв. ред. и сост. П.В. Алексеев]. – М.: «Школа-Пресс», 1995. – 448 с.

Гадамер Ханс-Георг. Істина і метод / Г.-Г. Гадамер [пер. з нім.] – К.: Юніверс, 2000. Т.І : Герменевтика І: Основи філософ. герменевтики. – 464 с. – Бібліогр.: 1с.

Гізель І. Метафізичний трактат / І. Гізель // Зерцало богословії. Український культурологічний альманах «Хроніка». – 2000. – С. 287 – 304.

Драйден Г., Вос Дж. Революція в навчанні / Г. Драйден, Дж. Вос.; [перекл. з англ. М.Олійник]. – Львів: Літопис, 2005. – 542 с.

Д'юї Джон. Демократія і освіта / Дж. Д'юї. – Львів: Літопис, 2003. – 294 с.

Дао де цзин / [пер. с кит. доктора філософ. Наук Ян Хин-шуна]. – Изд. 2-е, доп. и испр. Алматы: Жети жагы, 2004. – 104 с.

Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов / АН СССР, Ин-т философии; Общ. ред. и вступит. статья А.Ф. Лосева. – М.: Мысль, 1979. – С. 69 – 76.

Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

Ідея Університету: Антологія / Упоряд.: М.Зубрицька, Н.Бабалик, З.Рибчинська; відп. ред. М.Зубрицька. – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.: іл.

Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О. О. Любар; За ред. В. Г. Кременя. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 766 с. – (Вища освіта XXI століття).

Кант І. Спор факультетов [Електронний ресурс] / І. Кант. – Цифровая библиотека по философии. – С. 313 – 348. – Режим доступу:

<http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000504/index.shtml>

Кант І. Критика чистого розуму / І. Кант; [пер. з нім. І. Бурковського]. – К.: Юніверс, 2000. – С. 407 – 482.

Кант І. Ответ на вопрос: Что такое просвещение? / І. Кант // Сочинения в восьми томах. – М.: Чоро, 1994. – Т.8. – С. 29 – 37. – Електронний депозитарій Київського університету імені Бориса Грінченка.

Квієк М. Університет і держава: вивчення глобальних трансформацій / М. Квієк ; [пер.з англ. Т. Цимбала]. – К.: Таксон, 2009. – 380 с. – Бібліогр.: С. 319 – 371.

Коменский Я. А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И. Г. Педагогическое наследие / Сост. В. М. Кларин, А. Н. Джурицкий. – М.: Педагогика, 1988 – 416 с. – (Б-ка учителя).

Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. Національне і глобальне: економіка, культура, освіта / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2007. – 576 с.

Кремень В. Г., Ільїн В. В. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму : монографія / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн; [Національна академія педагогічних наук України]. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 368 с.

Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.) : Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д. Березівська та ін. – К.: Наук. світ, 2003. – 418 с.

Мюллер Макс. Шесть систем индийской философии / Макс Мюллер; [пер. с англ.]. – М.: Искусство, 1995. – 448 с.

Ньюмен Дж. Г. Идея Университета / Дж. Г. Ньюмен; [пер. с англ. С. Б. Бенедиктова; под общ. ред. М. А. Гусаковского]. – Минск: БГУ, 2006. – 208 с. – Електронний репозитарій Київського університету імені Бориса Грінченка.

Огнев'юк В. О. Багатомірна людина. Епоха трансформацій. Освіта / В. О. Огнев'юк // Розвиток особистості в умовах трансформаційного суспільства : матер. Міжнарод. наук.-практ. конф., 13 груд. 2012 року / М-во осв. і науки, молоді та спорту України, Київ. ун-т ім. Б Грінченка, Благод. фонд сприян. розв. осв. ім. Б. Грінченка ; [редкол.: В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа, О. В. Безпалько, Н. М. Віннікова]. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 448 с. – С. 7 – 14.

Огнев'юк В. О. Идея освіти [Електронний ресурс] / В. О. Огнев'юк // Освітологічний дискурс. – 2010. – № 1. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/osdys/2010_1/10ovoio.pdf

Огнев'юк В. О. Філософія освіти та її місце в структурі наукових досліджень феномену освіти / В.О.Огнев'юк // Науково-методичний журнал «Шлях освіти». – 2009. – №4 (54). – С. 2 – 6.

Огнев'юк В. О. Шкільна освіта у контексті семи еволюційних поступів [Електронний ресурс] // Освітологічний дискурс. – 2011. – № 2 (4). – Режим доступу: http://innovations.kubg.edu.ua/ENFV/2011_2/11ovosep.pdf

Огнев'юк В. О. Криза – момент істини для університетської освіти. // Науково – практичне видання «Вища школа». – 2009р. – №11. – С. 5 – 17.

Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку. – К.: Знання України, 2003. – 450 с.

Ортега-и-Гассет Х. Миссия Университета / Х. Ортега-и-Гассет; [пер. с исп. М. Н. Голубевой; ред. перевода А. М. Корбут; под. общ. ред. М. А. Гусуковского]. – Минск: БГУ, 2005. – 104 с. – Електронний репозитарій Київського університету імені Бориса Грінченка.

Павловський Кшиштоф. Трансформації вищої освіти в ХХІ столітті: польський погляд / Кшиштоф Павловський. – К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент – освіти в Україні», 2005. – 230 с.

Пелікан Я. Ідея Університету / Я. Пелікан; [пер. з англ]. – К.: Дух і літера, 2009. – 306 с.

Платон. Держава / Платон; [пер. з давньогр. Д. Коваль]. – К.: Основи, 2000. – 355 с.

Платон. Діалоги / Платон; [пер. з давньогр.]. – К.: Основи, 1999. – 395 с.

Поляков М. В., Савчук В. С. Класичний університет: еволюція, сучасний стан, перспективи / М. В. Поляков, В. С. Савчук. – К.: Генеза, 2004. – 416 с.

Прокопович Ф. Речь о заслугах наук, приравниваемых к заслугам оружия / Ф. Прокопович / Антология педагогической мысли Украинской ССР / сост. Н. П. Калениченко. – М.: Педагогика, 1988. – С.128 – 135.

Прокопович Ф. Суть, походження та види почуттів // Ф. Прокопович / Там само. – С. 310 – 315.

Радхакришнан С. Индийская философия. Т. II. / С. Радхакришнан. – М.: Академический Проект; Альма Матер, 2008. – 1007 с. – (Концепции).

Ридингс Б. Университет в руинах / Б. Ридингс; [пер. с англ. А. М. Корбута; под. общ. ред. М. А. Гусуковского]. – Минск: БГУ, 2009. – 248 с. – Електронний репозитарій Київського університету імені Бориса Грінченка.

Сакович К. Арістотелівські проблеми. Трактат про душу / Україна: філософський спадок століть / К. Сакович // Український культурологічний альманах «Хроніка». – 2000. – С. 230 – 251.

Святий Августин. Сповідь / Святий Августин; [пер. з латин. Ю.Мушака; Післям. С.Здіорука]. – К.: Основи, 1999. – 319 с.

Сенека Луцій Анней. Моральні листи до Луцілія / Луцій Анней Сенека; [пер. з латин. А.Содомори]. – К.: Основи, 1999. – 603 с.

Сковорода Г. Твори: У 2т. / Г. Сковорода. – К.: АТ «Обереги», 1994. – (Гарвард. б-ка давнього укр. письменства). – Т.1 – 528 с. – Т.2 – 480 с.

Суворов Н. С. Средневековые университеты / Н. С. Суворов. – [2-е издание]. – М.: Либроком, 2012. – 256 с.

Тоффлер Э. Шок будущего / Э. Тоффлер; [пер. с англ.]. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 557, [3] с.

Україна: філософський спадок століть // Український культурологічний альманах «Хроніка». – 2000.

Університетська автономія. Спеціальний випуск: зб. наук. статей / Упоряд.: С. Квіт, Г. Касьянов, Т. Ярошенко, К. Сігов, Л. Фінберг; Нац. ун-т «Києво-Могилянська Академія» // Дух і літера. – 2009. – № 19.

Ціцерон Марк Тулій. Про державу. Про закони, Про природу богів / Марк Тулій Ціцерон; [пер. з латин. Володимир Литвинов]. – К.: Основи, 1998. – 476 с.

Чжуан-цзы. Ле-цзы. Философское наследие / Том 123: [перевод с кит., вступ. ст. и примеч. В. В. Малявина]. – М.: Мысль, 1995. – 439 с.

Ясперс К. Идея Университета / Карл Ясперс; [пер. с нем. Т. В. Тягуновой; ред. перевода О. Н. Шпарага; под общ. ред. М. А. Гусаковского]. – Минск: БГУ, 2006. – 159 с. – Електронний репозитарій Київського університету імені Бориса Грінченка

Додаткова література:

Альтбах Ф. Дж. Влияние глобализации на высшее образование / Ф. Дж. Альтбах // Экономика образования. – 2009. – № 2. – С. 83 – 86.

Андрущенко В. П. Роздуми про освіту: Статті, нариси, інтерв'ю / В. П. Андрущенко. – К.: Знання України, 2004. – 804 с.

Андрущенко В. П. Образовательная политика (обзор повестки дня) / В. П. Андрущенко, В. Л. Савельев. – К.: МП «Леся», 2010. – 404 с.

Бердяев Н. А. Самопознание (опыт философской автобиографии) / Н. А. Бердяев. – М.: «Книга», 1991. – 448 с.

Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія В. Ю. Биков. – К.: Атіка, 2009. – 684 с: іл.

Вернадский В. И. Размышления натуралиста: В 2-х кн. / В. И. Вернадский. – М.: Наука, 1975. – Кн. 1: Пространство и время в неживой и

живой природе.– 175 с.; / В. И. Вернадский ;[послесловие И. В. Кузнецова и Б. М. Кедрова]. – М.: Наука, 1977. – Кн. 2: Научная мысль как планетарное явление. –191 с.

Волинка Г. І. Філософія Стародавності і середньовіччя в освітньому контексті: Навч. посібник / Г. І. Волинка. – К.: Вища школа, 2005. – 544 с.

Дейлі Г. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку / Герман Дейлі. – К.: Інтел-сфера, 2002. – 312 с.

Джеймс У. Что такое прагматизм? / У. Джеймс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://marsexx.ru/pragmatik.html>

Дзвінчук Д. І. Розвиток освіти як суспільної цінності: історико-філософський дискурс / Д. І. Дзвінчук // Розвиток сучасної освіти: освітологічні нагласи: наук. пр. – К., 2011. – 152 с.

Дюркгейм Э. Социология образования / Э. Дюркгейм ; [под ред. В. С. Собкина и В. Я. Нечаева]. – М.: ИНТОР, 1996. – 234 с.

Кастельс М. Становление общества сетевых структур / М. Кастельс // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология / под ред. В. Л. Иноземцева. – М. : Academia, 1999. – 640 с.

Ковалева Т. Тьюторство – институализация новой профессии в российской школе [Електронний ресурс] // Освітологічний дискурс. – 2011. – № 2 (4). – Режим доступу:

http://innovations.kubg.edu.ua/ENFV/2011_2/11ktmprs.pdf

Лутай В. Розробка сучасної філософії освіти на засадах синергетики / В. Лутай // Вища освіта України. – 2009. – № 1. – С. 33 – 35.

Мамардашвили М. К. Вильнюские лекции по социальной философии. (Опыт физической метафизики). – СПб.: Азбука, Азбука – Атиус, 2012. – 320 с.

Мамардашвили М. К. Стрела познания. набросок естественноисторической гносеологии / М. К. Мамардашвили ; ред.: Ю. П. Сенокосов, М. К. Мамардашвили – М. : Языки славянской культуры, 1996. – 304 с.

Менегетти А. Система и личность. Часть 1. Глава 15. Учитель – кто он? / А. Менегетти / Пер. с итальянского ННБФ «Онтопсихология». – Изд. 2-е, исправл. и дополн.. – М.: ННБФ «Онтопсихология, 2007. – 352 с. – С. 177 – 183.

Нюттен Ж. Мотивация, действие и перспектива будущего / Ж. Нюттен ; под ред. Д. А. Леонтьева. – М. : Смысл, 2004. – 608 с.

Огнев'юк В. О., Сисоєва С. О. Освітологія – науковий напрям інтегрованого дослідження сфери освіти / В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва //

Рідна шк. : щомісяч. наук.-пед. журн. – № 4-5 (988-989), квітень-травень, 2012. – 80 с. – С. 44 – 51.

Освітологія: витоки наукового напрямку: Монографія / за ред. В. О. Огнев'юка; авт. кол.: В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва, Л. Л. Хоружа, І. В. Соколова, О. М. Кузьменко, О. О. Мороз. – К.: ВП «Едельвейс», 2012. – 336 с.

Розвиток сучасної освіти: освітологічні наголоси: наукове видання за матеріалами першої Всеукр. наук.-практ. конференції «Освітологія – науковий напрям інтегрованого пізнання освіти»; Авт. кол.: В. Г. Кремень, О. В. Сухомлинська, І. Д. Бех, В. О. Огнев'юк, В. М. Ткаченко, П. Ю. Саух, Д. І. Дзвінчук, С. О. Сисоєва, І. В. Соколова. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 152 с.

Сисоєва С. О. Освіта як об'єкт дослідження / С. О. Сисоєва // Шлях освіти: науково-методичний журнал. – К.: Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, Асоціація працівників гімназій і ліцеїв України. – 2011. – № 2. – 48 с. – С. 5 – 11.

Смирнов В. Т. Человеческий капитал: содержание и виды, оценка и стимулирование: монография / В. Т.Смирнов, И. В.Сошников, В. И. Романчин, И. В. Скоблякова ; [под ред. д.э.н., профессора В. Т. Смирнова]. – М.: Машиностроение-1, Орел: ОрелГТУ, 2005. – 513 с.

Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество / П. А. Сорокин; [пер. с англ.; общ. ред., сост. и предисл. А. Ю. Согомонов]. – М.: Политиздат, 1992 – 543 с.

Тімар Томас Б., Кірп Девід Л. Як домогтися досконалості в освіті / Томас Б. Тімар, Девід Л. Кірп ; [пер. з англ. Анжела Кам'янець]. – Л. : Літопис, 2004. – 176 с.

Тоффлер Э. Третья волна. Глава 9. Индуст-реальность. Принцип прогресса [Електронний ресурс] / Э. Тоффлер. – Електронний репозитарій Київського університету імені Бориса Грінченка.

Уваров А. Ю. Индивидуализация образовательной работы: ключевые составляющие трансформации школы. Школа будущего сегодня // Освітологічний дискурс. – 2011. – № 2 (4). – Режим доступу: http://innovations.kubg.edu.ua/ENFV/2011_2/11uausts.pdf

Уэбстер Ф. Теории информационного общества. Часть 1. Идея информационного общества [Електронний ресурс] / Ф. Уэбстер. – Цифровая библиотека по философии. – Режим доступу:

<http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000690/index.shtml>

Финк Е. Основные феномены человеческого бытия / Е. Финк. – М.: Директ-Медиа, 2009. – 93 с.

Фрейре П. Образование как практика освобождения / П. Фрейре – М.: Просвещение, 2006. – 253 с.

Фрейре П. Педагогіка свободи. Етика, демократія і громадянська мужність / П. Фрейре ; [пер. з англ.]. – К.: «КМ Академія», 2004.

Фуллан М. Сили змін: Вимірювання глибини освітніх реформ / М. Фуллан ; [пер. з англ. Галина і Роман Шиян]. – Л. : Літопис, 2000 – 272 с.

Шпенглер О. Закат Европы. Образ и действительность / О. Шпенглер ; [авт. вступит, статьи А. П. Дубнов, авт. комментариев Ю. П. Бубенков и А. П. Дубнов]. – Новосибирск: ВО «Наука», 1993. – 592 с.

Ясперс К. Смысл и назначение истории / К. Ясперс ; [пер. с нем.]. – М.: Политиздат, 1991. – 527 с. – (Мыслители XX в.).